

Poneke, Akuhata 15, 1863.

E HOA MA,

Tena koutou—tenei te pukapuka o toku haerenga atu ki Waikanae, ki Otaki, kua taia ki raro ake nei. I taia, kia kite ai koutou i aku kupu ki nga tangata Maori, me o ratou kupu whakahoki mai ki au.

Naku na to koutou Matua, na,

TE PETETONA,
Huperitene.

Ka tu a WI TAKO, ka mea: Kahore aku kupu marama hei [*unclear: kiinga*] atu i mua e marama ana aku whakaaro ki au ano; i ahei ahau i reira ki te whakaputa i nga whakaaro o aku tangata—e ahei oti ahau inaiane?—kahore ahau e whakahoki utu mo o kupu, he maha rawa hoki, engari ko taku kupu tenei,—waiho atu te Miriha i Poneke na, kaua e tukua mai ki te Takutai nei; waiho te ara mo te mea i [*unclear: whakaritea ai, hei a hipi*], kau, hoiho me nga kaata, me te Meera. Ka ki atu ahau ki a koe ki te tukua mai te Miriha me nga hoia ki te Takutai, ka mutu te Rongomau. Kahore koe i rongo kua tae mai te pukapuka o Te Kingi hei whakahau ia matou ki te whawhai. Kahore matou i pa ki Waitara, ki Taranaki; ahakoa e whawhaitia ana o matou whanaunga, kahore, no runga matou i te Rongomau; purutia atu o Miriha, ki te pai koe me pupuru atu i Poneke.

E whakapai ana matou ki to haerenga mai ki te whakamarama i a koutou mahi,—he maha hoki nga koiero mo te Miriha, a e hari ana matou ki to whakahe i aua korero.

Kei te tika pea o whakaaro mo te tikanga o Te Kawana, otira kahore e mohiotia nga whakaaro o te Pakeha. Ka whakatu tahi tatou i te hoia mo tatou. Ko aku kupu, moku ake ano, kahore au e ahei te whai kupu, mo etahi atu; kahore oku kaha ki Whanganui.

Ko taku kupu whakamutunga tenei ki a koe, ki te upoko o te Takiwa nei,—kaua e tukua mai te Miriha ki te Takutai.

Ka tu ko HEREMIA: Ka whakapono, ka whakapai atu matou ki o kupu engari purutia atu te Miriha i Porirua mai a tae ki Whangaehu; ki te tukua mai ki te Takutai, ka whawhai. Ka ata ki atu ahau ki a koe—kua puta mai te kupu o te Kingi kia timataia tonutia te whawhai ki nga Pakeha; ka tukuna mai e Waikato ona ope ki ia wahi ki ia wahi; hei kona tonu timata ai te whawhai. Me ata rapu he kupu whakahoki i au kupu. Kia tae ki Otaki, ka utua e ahau. Ka puta mai te he ki konei maku oku hoa Pakeha e whakaoho kia ata haere ai ratou; kaua e mataku mo te kohuru; ekore e mahia hunatia. Ekore te ope whawhai o Waikato e puta whakarere mai ki konei, ka mohiotia ano e matou te putanga mai—he maha hoki o matou hoa o reira hei kawe korero mai. He tangata kino ahau; kia mahara koe ki taku kupu, kaua e tukua mai te Miriha.

Ka tu ko WIREMU TAMIHANA TE NEKE ka maka i te patai nei kia Heremia:—Heaha te tikanga o to kupu i ki nei koe—ki te puta mai a Waikato ki roto o Whanganui, ki Otaki, mau e whakaoho nga Pakeha, kia haere ai ratou? Ka whakahokia e Heremia—ki te puta mai ratou ki aua kainga, ka tata te whawhai—a maku te kupu e hoatu ki nga Pakeha, kia haere ai ratou.

Ka tu ko Te HUPERITENE—I ki mai koe, kua tae mai te pukapuka o te Kingi ki a koe, na Matutaera tonu taua pukapuka—ne?

Ka whakahokia e WI TAKO e HEREMIA: Ae.

Ka tu ko Te HUPERITENE: I ki mai oti te kupu o taua pukapuka o Matutaera, kia whakatika koutou ki te whawhai?

Ka whakahokia e WI TAKO e HEREMIA: Ae.

Ka tu ko WI TAKO: Otira, kahore a hau i whakakite i taua pukapuka ki te iwi.

[*unclear: Ko uta*] e Te HUPERITENE: Na te aha i kore ai?

Ka whakahokia e WI TAKO: No te mea, he maha nga kupu whakaoho o taua pukapuka.

Ka uia e Te HUPERITENE: I ata ki marie a Matutaera kia whakatika tonu koutou ki te whawhai ki nga Pakeha?

Ka whakahokia e WI TAKO e HEREMIA: Ae.

I runga i te kupu a HEREMIA, "Ka tukua e Waikato he ope tangata ki ia wahi ki ia wahi," ka ki atu Te Huperitene: Kahore pea a Waikato e tuku mai i ona tangata hei whakaoho i nga tangata o konei i te nui hoki o to ratou mahi. Ko te mahi o Te Kawana he tiaki i nga Pakeha i nga Maori, kei mate i nga ope haerere ki te patu.

I konei ka whakahokia e Te Huperitene, te kupu a Wi Tako, a Heremia, kia kaua te Miriha, nga ope Porihimana mau pu e tukua ki te Takutai, ka mea ahakoa kua uru nei ahau ki roto ki te whare o te Kingi, kei ki koutou kua huri ahau hei tangata mo te Kingi, a e whakarongo ranei au ki ona kupu. Ekore te Kawanatanga e

whai haere i runga i nga tikanga o te Kingi. Kei te Kawanataga te whakaaro ki te kainga hei nohoanga mo nga Porihī mau pu. Ki te marama ki au, e noho tonu ana koutou i runga i te Rangimarie, a kahore he whakaoho mai o Otaki, o Waikanae, o Manawatu, era pea ahau e ki atu kia kaua e tukua mai aua Porihimana ki aua kainga. Otira, ka pono tonu taku kupu kia tukua mai he Porihimana mo Rangitikei, inahoki e whakaae mai ana a Heremīa, ko te ara pea tena hei putanga mai mo te Taua o Waikato, o Taupo.

Ka whakahokia e WI TAKO e HEREMIA: E tika ana, kei te marama tenei, me waiho te rohe i Paekakariki, i te awa o Rangitikei.

Ka mutu te hui i konei, a haere ana Te Huperitene ki Otaki, ko Wi Tako ko etahi atu i haere tahi i a ia, no te ahiahi ka tae.

I te ohanga o te ra ka haere Te Huperitene ki te Wharewhakawa. Huihui mai ana ki reira nga tumuaki o te Kingi, ara a Wi Tako, a Wi Hapi, a Heremīa, me nga tangata maori erua rau. Ko Te Hemara te Kaiwhakamaori. Ko Te Pura Kaiwhakawa me te nuinga o nga Pakeha o taua kainga i tae ano ki taua hui.

Ka puta nga kupu karanga a Tamihana Te Rauparaha.

Ka tu ko Te Huperitene, ka mea.

E whakapai ana ahau ki ta koutou tikinga ake i au kia haere mai ki konei. E pai ana hoki kia tuaruatia atu e ahau aku kupu i whakaputaia inanahi kia Wi Tako, kia Heremīa ma, i te hui i Waikanae. I te whawhai o mua ake nei i whakaputaina katoatia e ahau nga korero o taua takiwa me te whakamarama atu i nga whakaaro o te Kawanatanga. A e penei tonu taku tikanga mo tenei whawhai. Kahore au e mohio era raneie whakaponohia katoatia aku kupu e koutou, e mohia aua koutou kua rua tekau aku tau e noho ana i waenga ia koutou, a kahore ahau, me etahi atu i huna i o matou whakaaro ki te whakahe ia Kawana Paraone, ina kite matou i tona mahi he. A kahore ahau e huna i toku whakaaro mo te whawhai o Taranaki, o Waikato. Me whakaputa marie atu aku whakaaro; ki te tuatahi, me hoatu ahau i tetahi kupu mo nga rongo e maua haeretia ana e te Pakeha kino, e te Maori kino, kei mahi mo te kino. E kiia atu ana kia koutou, ko te whawhai i Waikato te timatanga o te whawhai, ka toro haere ai ki nga pito katoa o te Motu nei. Na, ka maru a Waikato ia Te Kawana ka tahuri ia ki te patu i etahi hapu. E ki ana ratou e hiahia ana Te Kawana ki te patu noa i nga Maori ka tango ai i o ratou whenua, e kiia atu ana ano e ratou kua whakanuia e Te Kawana nga hoia, me nga manuwao; kua hangaia he Tima ekore nei e puta te mata ki roto, hei haere noa atu i roto i o koutou awa, kua hangaia e ia he pa, kua whakaturia te Miriha, a ko enei mea hei whakamate i nga Maori katoa, a kia kaua he Morehu. Ko etahi enei o nga rongo kino, e haria haeretia ana e te tangata kino mo te kino. I te taha ki a koutou, kua puta nga rongo ko te mahi o a koutou Runanga katoa, he rapu tikanga mo te tahuritanga o nga Maori ki te patu i nga Pakeha katoa o ia wahi o ia wahi o tenei Motu—na he maha rawa nga Maori kua whakaae ki tenei tikanga—A ko te tino mahi tenei o te Kingi inaianei.—Kua kiia mai hoki ki nga Pakeha, tenei nga tangata o Taranaki, o Ngatimaniapoto, kei te haerere i konei, kei te kauwhau ki nga tangata kia ara ki te whakamate i nga Pakeha katoa. Kua kiia mai hoki ko koe e Wi Tako ko etahi atu o nga Rangatira, ahakoa ekore koutou e whakaae kia [*unclear: uru*] ki tenei kohuru, e kore koutou e ako i o koutou tangata, otira e whakaae ana koutou kia tukua atu ratou ki te mahi o to ratou ngakau i hiahia ai. Ko etahi enei o nga rongo kino e haria atu ana ki nga Pakeha e nga tangata kino, mo te kino. Kahore ahau e oho ki enei mea e whakaponohia nei e te Maori, e te Pakeha,—he take ano tona a e whakaaetia ana e te tokomaha, he pono ano, kua whakanuia e Te Kawana ona hoia, ona heramana, kua hanagaia ano nga tima ekore nei e puta te mata ki roto, kua hanga ano he pa, kua hoatu ano he patu ki nga Pakeha noho noa; he tito rawa te kupu e ki nei, kua puta tona whakaaro kia patua katoatia nga Maori, ka tango ai i o ratou whenua. I te taha ki a koutou—Kua mohio ahau, tenei ano nga tangata kua tae mai kia koutou ki te whakaoho kia patua nga Pakeha noho noa, ki a tahu, kia muru, kia kohuru: otira, e whakaaro ana ahau kahore nga tangata o konei e tahuri ki te mahi i tenei mahi morikarika. Ka nui te kino e whanau mai ana i roto i enei rongo kino. Oho tonu ai te tangata, me te pa mai ano te matakū. Hae ana tatou tetahi iwi ki tetahi i runga i enei mea. E hiahia ana ahau ki a mutu enei matakū, enei oho, enei hae—koia au ka korero atu ai i nga whakaaro katoa o Te Kawana me te take hoki o tenei mahi hoia, a me ata whaki mai ano hoki i a koutou whakaaro katoa, kaua e whiu mai oku kanohi ki te onepu, ki te kore hoki koutou e ata whaki marie mai, ka kitea tonutia atu e ahau ahakoa huna koutou. Ka kitea e ahau i runga tonu i ta koutou huna. Kua ki atu ahau ki toku whakahe i te mahi o Kawana Paraone ki Waitara me te whakahe ano hoki o oku hoa maha i te Runanga Nui. I whakahe matou i reira, a e whakahe tonu ana ki tona tangohanga i Waitara. I tu matou i reira hei hoa mo te Maori, a ka tu ano ki te mau tonu koutou ki te tika. Otira, era etahi o koutou e tu mai e ki e tika ana te whawhai o Taranaki, o Waikato, e whawhai na? He tika otī te pukapuka a Rewi ki nga Maori o Tataraimaka kia tahuri ratou ki te kohuru puku i te ope hoia? He tika otī te mahi o nga tangata i whakarite nei ratou i te kupu a Rewi a kohurutia ana nga hoia o nga ope haere? He tika otī te mahi o nga Maori i wawahī nei i te whare o Te Kohi (Kai Whakawa o Waikato), i tahae nei i tona perehi ta pukapuka a panaia ana te hunga o tana whare? He tika otī te mahi o nga Maori i tango nei i nga wahine i nga tamariki o nga Pakeha? He tika otī te mahi o nga Maori i whakaoho, i whakamataku i nga Pakeha o Kawhia a whati haere nei ratou ki Akarana? He tika otī te mahi o nga Maori ki te kohuru i puku nga Pakeha o Patumahoe? He tika otī te mahi o nga Maori i roto i nga wiki erua,

etoru, kua huri ake nei, ki te kohuru i nga Pakeha taka noa i te Kotinga ki Akarana, a mate ake e ono? He tika oti te mahi o nga Maori e ki nei kia kohurutia katoatia nga Pakeha e mau ana i a ratou, ahakoa tane, wahine, tamariki ranei? Ko enei kupu i whakaputaia e ahau kia Wi Tako, kia Heremia, inanahi, a kahore i utua mai; inaianei, me utu tonu mai. Ka kii atu e ahau te kupu o te rangatira nui o Renata i whakaputaia nei ki tetahi hui nui i Ahuriri. I ki a Renata he mahi morikarika enei, a kaua te tangata penei e tukua kia haere mamae kore. Kahore ia e tuku i te tangata whakatika i anei mea kia tu ki tona aroaro: koia, ko ona tangata, ka wehe atu i tenei hunga morikarika. Ka ata ki marie atu ahau, ko enei mea ano hei whakakino hei whakaiti i ta koutou mahi Kingi, a kahore te Kawanataga o Te Kuini e whakaae kia haere mamae kore te hunga mahi i anei mahi morikarika. Ki te mea ka tukua noatia enei hara kia mahia ekore te Pakeha, te Maori, e ora, ekore ano hoki e ora o ratou taonga, a ka ki te Motu nei i te raruraru, i te kohuru, ka kapi i te tangata kino, i te ture kore i te tangata e hiahia ana ki te toto. Ka ki tonu atu ahau, e tika ana i runga i te ture tenei whawhai a Te Kawana, a ko te taha ki nga Maori e he rawa ana; a me mohio mai koutou,—ko te taha tika, te taha e kaha. I whakaturia tenei mahi hoia, a kua timataia te whawhai i Waikato ki enei kai kohuru, ki enei tahae, kia ora ai nga tinana, nga taonga anohoki o nga Maori—hei whakakaha i te ture, i te tika, i te Rangimarie, ki nga kainga kahore nei he ture, he tika, he Rangimarie. Kahore oku huna kia koutou—ki te mea ka hiahia Te Kawana kia nui rawa atu nga hoia nga manuwao hei whakakaha i a ia mo tenei mahi, era e tukua mai e Te Kuini. Kia tino whakataka, kia tino tineia rawatia atu tenei mahi nanakia ka tahi ano ka tuturu te Rongomau. Kua ki mai etahi o koutou—"Kei te whawhai a Tataraimaka, a Waikato a kahore he whawhai o konei: kua noho tahi matou me nga Pakeha i runga i te Rangimarie mo nga tau e rua tekau—ahakoa puta mai te whawhai o te Kawaatanga ki nga Hapu i waenga i a matou, kahore o matou whawhai ki nga Pakeha: na te aha koutou i whakatu ai ia koutou mo te whawhai? na te aha koutou i whakamaha ai i o koutou tangata mau patu—na te aha koutou i whakatu ai, i ako ai i nga Pakeha noho noa ki te mau patu?" He tika tenei e aku hoa, kei te hoatu ano matou i te patu mo nga Pakeha noho noa, kei te whakanui ano i nga Porihimana mau patu—tenei te take, kahore matou i mahi i enei mahi hei whakataka mai i te whawhai, kahore, engari hei whakakore i te whawhai, a kia mau tonu ai te Rangimarie, kia tiakina hoki te Pakeha, me te Maori. Kahore au e whakaaro era te tangata Maori e tahuri mai ki te patu i nga Pakeha noho noa o te Kotinga nei, a kei te Mohio koutou ki te mea ka whakaara ake te Pakeha i tona ringa ki te Maori era ia e whakamamaetia; otira tera pea etahi tangata Maori e kohuru nei i etahi wahi ke o te motu nei e kohuru hoki ki konei, me te whakaaro, ko taua kohuru hei timatatanga mo te whawhai ki konei. E mohio ana koutou e tino hiahia ana te Maori e mahi ana i enei mahi morikarika kia tu te whawhai ki konei. Ko ta matou e mahi nei hei whakakore. E mahia ana e matou enei mahi kua kiia atu nei e ahau kia koutou hei tiaki ia matou, hei pana atu i enei mahi morikarika, kia kaua ai anahoki enei tangata kino e tae mai ki te whakararu ia tatou e noho nei i runga i te Rangimarie i tenei pito o te Motu nei—na ki te puta mai etahi ope kino ki te patu i o matou Maori ka tahuri katoa matou, nga Pakeha ki te whakaora—kaua koutou e tiro mai ki enei mahi a matou i runga i te hae, i te hopohopo, engari me whakapai mai koutou. Tenei tetahi take i rongona e ahau ki Waikanae inanahi, e tika ai to matou whakatu i nga Miriha, te whakanui hoki i nga Porihimana mau patu. Koia tenei, ko te pukapuka i tuhia mai e Kingi Matutaera kia Wi Tako, kia Heremia, mo nga tangata katoa o te Kingi i tenei kotinga kia matika ki te whawhai. Na teaha a Matutaera i penei ai? Ko tahi tonu te take, a koia tenei, e ki ana ia kia penei ta koutou mahi me ta nga tangata kino e mahi mai nei i etahi atu kainga—ara, ki te patu i nga Pakeha noho noa—ia ratou i ki mai na koutou kua rua tekau nga tau i noho tahi ai i runga i te Rangimarie, e ki ana ia kia tahuri koutou ki te muru, ki te kohuru, i a koutou hoa Pakeha e kiia nei e koutou kahore he take he. Ki te whakahe mai koutou ki taku whakamaoritanga i te pukapuka o Matutaera, tonoa atu oti kia homai e Wi Tako, e Heremia, ka panui ai—a ma te hui nei, e ki mai kei te tika, kei te he ranei taku kupu, e ki nei, kua puta te kupu o te Kingi kia tahuri koutou, ki te muru, ki te kohuru, i nga Pakeha noho noa. Na, ki te mea ko te tikanga tenei o te pukapuka o Matutaera, me ui atu ahau, koia nei oti te take i timataia ai te mahi Kingi—i whakauru atu oti koutou ki a ia kia mahi tahi ai koutou i tenei mahi morikarika, kua kiia mai nei e ia kia mahia?

E karanga atu ana ahau kia koutou katoa kia whakahokia marietia mai te utu mo taku patai. Ki te ki mai koutou ki te kupu kua kiia mai i mua, i mahia tenei mahi Kingi hei whakakaha i te pai, i te ata noho, i te Rangimarie, tenei taku kupu whakahoki. Kua rite oti aua mea i tenei mahi Kingi? Na wai te ritenga mo te kohuru i Oakura? Ehara oti i tetahi o nga Rangatira o tenei Kingi? Ko wai nga kai kohuru? Ehara oti ratou i nga tangata o te Kingi? Na wai te tikanga kia kohurutia nga Pakeha noho noa i Patumahoe? Ehara hoki ratou i nga tangata a te Kingi? Na wai i kohuru nga Pakeha noho noa, e rima, e ono, i Akarana i nga wiki e rua kua pahure ake nei? Kahore oti ratou i ki, no te Kingi ratou? Ko wai tenei i ki nei kia ara koutou, ki te muru, ki te kohuru i nga Pakeha noho noa? Ehara oti i te Kingi i a Matutaera ake ano? Kia mahara ki tenei. Ko te tangata e whakahau ana i te tokomaha, ki te mura, ki te kohuru, he tahae, he kai kohuru ano ia. Ki te kore koutou e ahei te whakahe i anei korero; ki te kore koutou e ahei ki te whakateka i enei patai, me whakaae mai koutou ki aku kupu e ki nei—Kahore i tuturu te ture, te ata noho, me te Rangimarie i tenei mahi, engari ko nga hua i whanau mai i taua mahi Kingi, ko te raruraru, ko te oho, ko te whawhai, ko te kohuru. Ki te mea ko nga hua tenei o te mahi Kingi, kei te tohe tonu koutou ki te whakapiri atu? Kua maha nga ki mai o Wi Tako, me nga tangata

tokomaha, ki te kore e tuturu te [*unclear: turo*], te atanoho, me te Rangimarie, i tenei mahi, ka whakarere e ratou. E karanga atu ana ahau kia Wi Tako ki nga tangata katoa i whakaputa i taua kupu kia whakatuturutia inaianei e nga tangata whakahe i nga mahi morikarika kua kiia atu nei e ahau. Ko ratou e whakaae ana ki te whakarite i nga tikanga o te Kingi, ara, te muru, te kohuru era ratou e piri kia Matutaera, otira, kaua ratou e whakaaro era nga Pakeha e piri tonu ki a ratou hei hoa aroha, kahore, engari me titiro atu kia ratou me te oho me te whakaaro kia ratou hei tangata tahuri mai ki te whakararu ia ratou a me oho kei puta whakarere aua tangata ki te mahi i te kino. Kua ki marama atu ahau kia koutou no te mea he hoa aroha ahau no te Maori. Tenei taku kupu, me whakamarama mai koutou i o koutou whakaaro.

I konei ka whakatika mai nga Rangatira i te taha kia Te Kuini, ka whakaputa i o ratou kupu karanga ka mea.

Kei te mau tonu to matou piri kia Te Kuini; kaua e whakaroangia o tatou korero; waiho te korero mo nga tangata o te Kingi—Waiho, ki a utua ai e ratou nga kupu o te Huperitene.

Ka tu ko EPIHA ka mea:—I mua he Kingi ahau, kahore i roa ka kitea e ahau e rite ana tenei mai o te Kingi ki te koropuhapuha.

Kahore nga Rangatira e pumau ana kia Te Kuini i pai kia haere nga tangata mau pu ki te Takutai.

Ka tu ko Wi Hapi, a ka oti tana riri te whakaputa atu ki tetahi o nga Rangatira e pumau ana kia Te Kuini, i maka mai hoki taua Rangatira i te kupu ki a ia, ka tahuri atu ia ki te Huperitene ka mea. Kua whakaputaina mai e koe o whakaaro, a kua kite matou i te pai; erua nga kupu o to korero ka whakahokia e ahau. I ki koe [*unclear: erua*] te kau nga tau i noho ai koe i Nu Tireni a kahore koe i kite i te he o [*unclear: Ngatiraukawa*], ara, te [*unclear: kohuru*] Pakeha. Me noho tatou i runga i te Rangimarie a kaua e whai atu ki nga tikanga o nga Hapu e mahi ana i te he! Erua o kupu hei whakahokina atu maku ki a koe, ko te tuatahi, mo te Rangimarie, ko te tuarua, mo te mahi Kingi—Ehoa e Te Petetone, kahore he Pukeha e mate, e kohurutia, e Ngatiraukawa, i Rangitikei mai a tae mai ki Otaki nei. Kahore he Pakeha e kohurutia, otira e Te Petetone kaua e tukua mai nga Paraki hoia, ki Paekakariki, ki Waikanae, ki Otaki, ki Manawatu, ki Rangitikei. Ka ki marie atu ahau ki a koe, ki te kore he Paraki hoia ki enei kainga ka noho matou hei tangata pai mo ake tonu atu; otira ki te whakaturia he Paraki hoia ki enei kainga ki Paekakariki, ki Waikanae, ki Otaki, ki Manawatu, ki Rangitikei, ka tupu te kino; inahoki a Waitara; haere ana Te Kawana me ona hoia ki reira whakatu Paraki ai; te mutunga iho he whawhai—I penei hoki ki Tataraimaka, haere ana Te Kawana me ona hoia whakatu Paraki ai; te mutunga iho, he whawhai: me enei kainga hoki, ki te whakaturia he Paraki hoia, ka penei tahi.

Ko te rua o ou kupu mo te Kingi—I ki koe he whawhai oti te mahi o te Kingi i uru ai koutou ki te mahi?

Ehoa e Te Petetone—Kahore au e mahi i te mahi o te Kingi hei tikanga whawhai maku, engari hei Mana mo taku whenua, hei Mana moku.

Ehara te whawhai i to matou tikanga, engari ka ki Te Kawana, kaua e rua nga Upoko mo Nu Tireni, a ka tahuri atu ia ki te Kingi, ki te tami i te Kingi, hei kona ka haere atu matou ki te whakakaha. Kahore matou e whakarere i te Kingi inaianei, purutia atu o hoia i Poneke.

Ka tu ko HEREMIA ka mea. Kei te whakapai atu matou ki to haerenga mai. He maha nga mea pouri, kua marama i a koe—Ki te kore te hoia e tukua mai ki te Takutai nei ka noho marie matou. Ehara te muru, me te Kohuru, i te mahi o te Kingi. E whakahe ana ahau ki te reta a Rewi—ko te patu i nga hoia, he kohuru. E ki ana a Matutaera i roto i tona pukupuka kia whakatika matou—E rere ke ana nga kupu o te pukapuka o Matutaera, o Rewi; kahore a Matutaera i ki kia whakamatea nga Pakeha; ko tona kupu tenei—Ki te whiu a Te Kawana i te Kingi, me tahuri koutou hei hoa mona, kahore i ki me whakamate nga Pakeha. Kahore he kupu pena o taua pukapuka. Kei te ki mai koe ki nga kohuru i Waikato. Kahore matou e whakateka atu i o kupu. I tae mai o korero mo enei mea ia Te Kawana—Kahore ahau e whakahoki atu i te kupu mo o patai kia tae mai ra ano te rongo i o matou hoa. Na te aha koe i ki ai, kei te whakaaro matou ki te kohuru i nga Pakeha noho noa? Kahore matou i penei i nga whawhai o mua. Kahore matou i uru atu ki taua whawhai. Ina taku kupu, ekore ahau e haere ki Waikato (i konei ka puta te kupu a Wi Hapi kia whakarere tenei kupu), ka tuarua atu aku kupu, ekore ahau e haere ki Waikato; ki te whakamatea katoatia nga Maori, katahi ahau ka whakatika. Kua puta to matou kupu kia panaia nga Pakeha o konei, te tikanga i penei ai, he whakaaro no matou kei puta mai te he kia ratou. Ki te mea ka rongo matou ki te ope whawhai, haere mai o Waikato, hei kona ki atu ai ki nga Pakeha kia haere.

Whakarongo mai e Te Petetone, kahore matou e kohuru take—kore i nga Pakeha e noho ana ia matou. Ki te kite ahau i te putanga mai o te kino; ekore e huniaia e ahau i nga Pakeha, ka ki atu ahau kia haere marie ai ratou ki Poneke. Ki te tu he Paraki hoia ki Paekakariki ki Waikanae, ki Otaki, ki Manawatu, ki Rangitikei, hei kona tonu nga hoia mate ai. Kei ki mai koe, he kohuru tenei naku. Ki te tahuri mai Te Kawana ki to matou Kingi, ka kino matou, a kaua e ki mai he kohuru tenei. Kahore ahau i whakaae ki to korero e ki nei, he kohuru te mahi e mahia mai nei i Waikato.

Ko nga kupu tenei a Wi Tako (otira kahore a ia i tuhituhi mai i ona kupu, engari a Heremia, a Wi Hapi, i tuhituhi mai i o raua) ki te mea ka tamia te mahi Kingi, ka haere mai ahau ki te whakaronga ki toku matenga. He hunga pakeke a Wi Hapi, a Heremia—Ekore raua e rongo, no konei ahau i kore ai e whakarere i toku mahi

Kingi. E kapi ana te motu nei i te mahi kino i te whawhai. E rite ana a Te Petetone ki a Kawana Kerei, e riri ana, ahakoa, ekore ahau e whakarere i te Kingi, he hunga pakeke a Heremia a Wi Hapi. He hoa raua noku, ahakoa e rere ke ana o matou whakaaro, e kore ahau e whakarere i te Kingi.

E rua nga kupu o te pukapuka o Matutaera era e ahei te whakarori ke. Kei te mohio koe ki te whakamaoritanga o te pukapuka o Rewi a ki nga hua i puta mai. Kua kaiponuhia e ahau tenei pukapuka i aku hoa kei whakaroria ketia. He whawhai anake te mahi o muri o te taenga mai o nga hoia. Kahore he kupu mo nga kohuru o te hoia. He aha i kiia ai matou he kai—kohurua, ehara nga hoia. I te whawhai o

Te Rangihaeata, o Te Rauparaha, ki te kawanatanga kahore matou i uru atu: kahore matou i kohuru. Kahore matou i uru ki te whawhai i Waitara; ahakoa he tikanga ano to matou mo reira; kahore o matou kohuru. I penei tahi hoki to matou tikanga mo Tataraimaka; kahore o matou tangata i tae ki reira. Na te aha i whakapae ai, i ki, ka tu matou, ka kohuru i tenei whawhai. Ina taku kupu—kaua e tukua mai te hoia ki te Takutai nei.

Ka tohe Te Hupiritene kia whakakitea mai te pukapuka a Matutaera. Ka ki a Wi Tako me hoatu he kape o taua pukapuka—ka riri a Wi Hapi, ka ki—kia ata korerotia e ia ka tahi ano ka whakaae ai a ia kia hoatu. (No muri tata mai ka riro taua puka ia Te Erueti, te Kaiwhakawa o Waikanae.)

Ka tata te mutu nga korero o taua hui ka ki nga tangata Maori kia hono tonu te haere o Te Hupiritene ki te tirotiro ia ratou a tae noa te mutunga o tenei whawhai.

Ko nga korero katoa enei o taua hui.